

Geschiedenis van de Doopsgezinde gemeente Veendam-Wildervanck (1808) (deel 3 van 6)

In mijn laatste artikel schreef ik, dat onze gemeente in het begin der 19de eeuw in een droeven finantieelen toestand verkeerde.

Desondanks beriep zij op 1 Juni 1808 ds. Harm Andries Post, die het beroep aannam en tot 1840 hier heeft gestaan.

Van hem schrijft ds. Sannes, zijn tijdgenoot, dat hij naar de gaven, hem verleend, in eenvoudigheid des harten zijnen gemeenteleden het woord des levens verkondigd en zijnen onderwijzelingen op hun belijdenis des geloofs den d o p d e r b e j a a r d e n toedient.

En verder schrijft Sannes: "Van beide laatste gemeenten --- de Doopsgezinde en de Luthersche--- kan men niet zeggen, dat zij in de laatste jaren zijn toegenomen: Zij schijnen te deelen in het lot dier kleine gemeenten, die te midden van veel grooteren geplaatst, van welke zij in gevoelens, wat de hoofdzaken betreft, toch niet zoo heel veel verschillen, van lieverlede in de laatsten worden opgelost en ontbonden. Wij gunnen haar echter het voortdurende bestaan en de meest wenschelijke welvaart en verre zij het van ons, die broederlijk met haar omgaan, om haar iets goeds te misgunnen".

Deze laatste woorden zijn kostelijk, maar de praktijk heeft wel eens anders geleerd. Ondanks de kleinheid van de gemeente en haar plaats tusschen grootere van gelijke richting en ondanks de zeer treurige finantiën, zijn beide kerkgenootschappen nog lang niet opgelost of ten gronde gegaan.

Die finantieele toestand werd echter nog slechter; de crisis m o e s t komen. Deze kwam in 1825.

Het jaar 1825 is voor de gemeente Veendam een jaar van crisis, maar tevens van nieuwe geboorte.

De Jaarlijsche tekorten waren steeds door opgenomen gelden gedekt geworden, hetgeen schuld op schuld stapelde.

Daarbij verkeerden kerk en pastorie in treurigen toestand.

Het tractement van den leeraar kon meestal niet of slechts gedeeltelijk betaald worden hoewel het aandeel der gemeente daarin slechts f 325.-- bedroeg.

Daarbij ontving de predikant f 250.-- van het rijk en verder van Haarlem, Hoorn en Altona een kleine bijdrage zodat het geheele tractement f 650.-- bedroeg.

De gemeente was echter niet verantwoordelijk voor die bijdragen uit andere gemeenten.

En Altona liet al spoedig niets meer van zich hooren, terwijl de gemeente Veendam zelf de f 325.-- niet meer bij elkaar kon krijgen.

Ook de diaconie keerde veel meer uit dan zij inkomen had, hetgeen door leening op leening werd verkregen, "op hoop van betere tijden".

In 1825 waren deze schulden gestegen tot een bedrag van f 3451.--, waarbij nog f 1628.-- diaconieschuld kwam.

Zoo was de toestand in 1825, toen de A. D. S. ingreep.

De A. D. S. dreigde met inhouding van alle subsidiën, indien niet spoedig orde op zaken gesteld werd, en het tractement van den leeraar volledig werd uitbetaald. De gemeente stond voor een moeilijk geval.

Het ging om zijn of niet zijn.

Er moest iets gebeuren. Dus werden alle leden opgeroepen tot een vergadering op Zondag 27 Maart 1825.

In den oproepingsbrief, die op 3 achtereenvolgende Zondagen van den kansel werd voorgelezen, staat, dat niemand in het onzekere mag blijven waarom het gaat:

"De belangen van deze gemeente vorderen, dat niemand, welke eenig belang stelt in het behoud van onze gemeente en onzen openbaren eeredienst, om welke redenen ook, zich aan deze samenkomst onttrekke, aangezien van het in die vergadering te vallen besluit zeer waarschijnlijk afhangt het blijven

b e s t a a n o f n i e t b e s t a a n van onze openbare eeredienst en Godsvereering, hetwelk God genadiglijk mag behoeden.

"Gemeente! De liefde Gods in Christus Jezus dringe u om alle koelheid en onderlinge verdeeldheid af te leggen en alle pogingen aan te wenden, om liefde, eensgezindheid en ware christelijke deugd te bevorderen, inzonderheid in onze christelijke gemeente, waartoe de door ons bepaalde samenroeping, onder Gods zegen, hetwelk wij van den Oppersten Herder zoo vuriglijk afsmeeken!"

Dit stuk spreekt duidelijke taal.

Het blijkt dus, dat er ook verdeeldheid en oneenigheid in de gemeente was.

Zij vloeiden voort uit de finantiën.

De meeste leden hadden jaren achtereen niets meer bijgedragen.

De vergadering kwam aldus bijeen op Zondag 27 Maart, na den dienst.

Het desbetreffende stuk uit 'het archief getuigt van een "talrijke en aanzienlijke vergadering," waarin de voorstellen van den kerkeraad werden ingediend.

Deze 'kerkeraad bestond uit de brs. Willem R. Panman; Hendrik Eenjes de Boer; R. W. Panman; Luitje J. Boer en Koop H. Boon.

Het voorstel, dat zij indienden, betrof het invoeren van een h o o f d e l i j k e n o m s l a g waartoe alle leden verplicht waren.

Elk jaar zou door den kerkeraad, vermeerderd met 5 leden, die niet mochten bedanken, op boete van f 5.--, een lijst opgemaakt worden, waarop de aanslag van ieder lid stond vermeld.

Deze lijst zou 14 dagen ter inzage liggen, in welken tijd men zijn aanmerkingen maken kon.

Na verloop van 14 dagen was hij definitief vastgesteld en kon niemand meer reclameeren.

De leden moesten het g e l d z e l f b r e n g e n; indien het niet op den vastgestelden tijd was gebracht, werd het door een bode geïnd; vermeerderd met 30 centen boete voor den eersten keer en 60 cent voor den tweeden keer.

Dit voorstel van den kerkeraad werd met algemeene stemmen aangenomen.

Er waren echter maar 17 leden, wat toen een "talrijke en aanzienlijke verzameling" werd genoemd.

De uitvoering van dit besluit was echter nog niet zoo gemakkelijk.
De schulden waren te groot.
En bovendien waren er nog andere kwesties.

Den 22sten Mei schreven de kerkvoogden een brief aan de A. D. S., meldende dat er orde op zaken werd gesteld en verzoekende, de subsidie niet in te houden.
De A. D. S. weigerde echter iets uit te keeren, voordat a l l e s geregeld was en het achterstallige tractement van den leeraar volledig was uitgekeerd.

Zoover was men gekomen, toen een nieuwe donderslag de gemeente trof.
In October van 'hetzelfde jaar kwam een missieve van Gedeputeerde Staten van Groningen, meldende, dat wegens het invoeren van een burgerlijk armbestuur, alle diaconieschulden moesten worden voldaan, "door een wettig te autoriseeren belasting over alle leden van het kerkgenootschap".
Dit betekende, zoals reeds vermeld, een bedrag van f 1628,-- meer; het kon echter in 2 of 3 jaar worden voldaan.
Een nieuwe lijst van aanslagen moest er dus bij worden opgemaakt.

De lasten voor de leden werden plotseling wel zeer hoog.
Veendam. M.A.H

Uit de zondagsbode van 22 november 1925